

Заводи

Еміль Верхарн

Відбившись блискучими очима вікон осяйних
В селітрових каналах, водах смоляних,
І пориваючись угору вежами своїми,
Вздовж берегів, громадами гучними,
Перетинаючи околиці міські,
Де злидні купчаться задимлені, цупкі.
Вночі і вдень клекочуть фабрики й заводи.

Гранітні куби різної породи,
Цегельні стіни простяглись на милі,
І їх спинить ніхто не в силі;
Над дахами, в тумані, здійнялись, мов зуби,
Стальні, гартовані, міцні
Труби.

І корпуси димлять безсонні;
Робітники ж у заводських дворах,
Виблискуючи спинами, від заграви червоні,
Заціпивши тризуби у своїх руках,
Смолу й асфальт мішають в казанах;
І душі та тіла в льохах глибоких
Страждають більше, ніж у доках;
І простяглись кругом разочки ліхтарів,
Що світять од різниць до їх сумних домів.

Вдивляючись очима чорними мароти
Кудись за місто в далечінь,
Киплять удень і уночі
Ці фабрики й заводи.

Будинки — ржаві од дощів і сльоти;
Жінки — худі, в лахмітті, кволі;
У скверах, нібито в неволі,
В пилу, на смітнику, в знесиллі,
Ростуть квітки, бліді, похилі.

На перехрестях скрізь шинки,

Де в шафах сяють крізь шибки
Пляшки,
Звідкіль горілка закликає
Хоч випити з одчаю;
І на полицках скрізь уже чарки
Чекають п'яної руки.
А люди, спершися на груди,
Вже ледве що белькочуть язиком
І дудлять віскі перед сном.

Перетинаючи околиці міські,
Де злидні та плачі тяжкі,
Де зненависть, прокляття, жах,
Відбившись у палких серцях,
Людей похмурих обняли
Серед потворної імлі, —
Здійнявшись над пеклом цим,
Клекочуть і сопуть над ним
Під час роботи фабрики й заводи.

Тут: за цегельною стіною
Бушує силою міцною
Енергія над чорною юрбою;
Її незламні щелепи жують щомить;
І брили золота стискаються від молота,
Чугун розтоплений кипить,
Стікає хвилями з печей,
Приборканих зусиллями людей.

Там: пальці на верстатах вічно
Під гомін цівки, блискавично,
Все сукна тчуть, і нитки день крізь день
Звиваються, немов клубок легень.
Згори, навкіс, навколо, скрізь,
Звиваються, гудуть паси,
Немов якісь жахливі голоси;
А згорблені маховики
В одчаї крутяться, мов вітряки,
Під час безтямної грози.
І світло денне, стомлене, сумне
Крізь скло, спітніле, мовчазне,

Безсило падає в вікно заводу
На роботу.
Автоматичні та ретельні,
Робітники з фабричної пекельні,
Згинаючись од мук,
Вирівнюють нестримний рух
Міцного велетня, що в божевіллі
Гризе зубами до нестями
Людські слова безсилі.

І далі: гук важкого вдару
З імлі підноситься за хмару;
І раптом він горою пада,
І бризками од водоспаду
Скроплює мовчазні руїни,
В той час, коли з другої зміни
Уже ревуть сигнали та гудки,
Вливаючи нові людські струмки;
А золоті кущі вогні
В цей час сягають вище хмар і снів.

І все в нічне туманне коло
В цей час зливається навколо;
Ось доки, маяки, порти,
І за вокзалами мости,
І далі знов здійснюються заводи,
Де вже серед нафтового болота
Працює в кузнях і в льохах голота,
Де з мовчазних, осліплених вікон
До неба підіймається і рве його вогонь.

Уздовж глибокого каналу в далеч,
Через пустелю злиднів навісних,
Уздовж доріг та залізниць струнких,
Вночі, удень, щохвилі,
Перетинаючи околиці на милі,
Гудуть в знесиллі
Під час роботи фабрики й заводи.

Зорю гнітить
Іржа фабричних плит;

А як уранці сонце встане,
Воно, здивоване, ховається в тумани,
І тільки ввечері в суботу
Нарешті кидають роботу,
І чути скрізь на безліч гін,
Як на ковадла пада молотів розгін.
А тінь у далині над містом гомінким,
Мов золотий туман, горить під небом мовчазним.

Переклад: Микола Терещенко